

Nauka gry na gitarze dla dzieci

Rytm a tempo utworu

Rytm i tempo to dwa pojęcia które z pewnością nie powinny być obce żadnemu młodemu muzykowi. Jaka właściwie jest między nimi różnica?

Tempo

Każdy utwór składa się z określonych elementów. Jednym z nich jest tak zwana **Agogika** - tempo. Określa z jaką prędkością utwór powinien być wykonywany.

Tempo ustalić można na trzy sposoby:

1. Określając ile czasu ma trwać cały utwór
2. Za pomocą metronomu
3. Za pomocą słownych określeń

Najczęściej używane są sposoby nr. 2 i 3.

Do precyzyjnego określenia tempa niezbędny będzie metronom. Jest to urządzenie wydające dźwięk określoną ilość razy na minutę.

Tradycyjny metronom zawiera wskazówkę z przedziałką wychylającą się raz w jedną, raz w drugą stronę. Przy każdym takim wychyleniu wydaje dźwięk. Na wskazówce zamocowany jest obciążnik służący do regulacji tempa.

Gdy ustawimy metronom na tempo „60”, będzie uderzać 60 razy na jedną minutę. Czyli dokładnie co sekundę. Ustawiając na „100”, usłyszymy 100 uderzeń na minutę (w skrócie z angielskiego - „BPM”. W tym wypadku będzie to 100 BPM”

Zazwyczaj w lewym górnym rogu utworu, tuż nad kluczem, zapisane jest tempo. Może wyglądać na przykład tak:

$\text{♩} = 120$

W tym wypadku ustawiamy metronom na „120”. Jedna ćwierćnuta [Notacja muzyczna] musi trwać dokładnie tyle co jedno stuknięcie metronomu.

W ramach ćwiczenia włącz metronom, a następnie staraj się klaskać równo z nim! Metronom możesz pobrać w formie aplikacji na telefon, czy też po prostu wpisując „metronom” w Google!

Spójrzmy na pierwszy takt powyższego przykładu. Znajdują się w nim cztery ćwierćnuty. Dla ułatwienia warto liczyć sobie powoli na głos tak jak zostało to zapisane **fioletowym** kolorem. W pierwszym takcie ćwierćnuty zagramy dokładnie w momencie wypowiedzania „Raz, Dwa, Trzy, Cztery”.

Innym sposobem ustalenia tempa utworu są określenia słowne. Zazwyczaj używa się w tym celu języka włoskiego. Oto kilka najpopularniejszych przykładów:

Tempa wolne

- Largo - szeroko, bardzo wolno. (Okolo 40-50 BPM)
- Lento - powoli. (Minimalnie szybciej niż Largo)
- Adagio - wolno. (55-60 BPM)

Tempa umiarkowane

- Andante - w tempie spokojnego chodu (60-70 BPM)
- Moderato - umiarkowanie (około 90 BPM)
- Allegretto - ruchliwie (100-120 BPM)

Tempa szybkie

- Allegro - szybko, wesoło (120-140 BPM)
- Vivace - żwawo (około 165 BPM)
- Presto - spiesznie (170-199 BPM)

Podane w nawiasach wartości BPM są jedynie orientacyjne. Mają na celu jedynie przybliżenie jak powinno wyglądać dane tempo.

Tempo w utworze nie musi być również stałe. Czasem w zapisie nutowym znajdziemy takie przypisy jak „accelerando” oznaczające że musimy przyspieszyć w danym miejscu, czy też „ritenuto” - zwolnić.

Rytm

Rytmika zajmuje się porządkowaniem dźwięków w czasie. Słuchając muzyki zauważymy że nie każdy dźwięk grany jest równo z kliknięciem metronomu. Utwory grane tylko w taki sposób szybko stałyby się nudne.

Za pomocą metrum utwór podzielić możemy na równe pod względem czasu trwania grupy - tak zwane **Takty**. Patrząc jeszcze raz na przykład podany powyżej przeanalizujemy co się w nim znajduje. Zaraz obok klucza wiolinowego widzimy metrum 4/4. Jak już wiemy, w jednym takcie w takim metrum muszą znaleźć się nuty o łącznej długości trwania czterech ćwierćnut. W takcie drugim widzimy 3 nuty. Pierwsze dwie są to już bardzo dobrze nam znane ćwierćnuty, zaraz po nich następuje półnuta. Jak pamiętamy ze wspomnianej wcześniej lekcji o **Notacji Muzycznej**, jedna półnuta trwa tyle co dwie ćwierćnuty. W tym takcie również wszystko się zgadza.

To jak w utworze ułożone są wartości rytmiczne nazywamy właśnie **Rytmem**.

Spróbuj teraz wyklaskać wszystkie takty wraz z liczeniem do czterech na głos! Pamiętaj o półnutach znajdujących się na końcu drugiego oraz czwartego taktu.

Co jeśli w utworze występują wartości mniejsze niż ćwierćnuty? Dla ułatwienia podzielimy nasz puls na mniejsze części. Tym razem, pomiędzy cyfry dodamy sobie literę „i”. Na głos liczymy więc tak: „Raz i Dwa i Trzy i Cztery i”. W pierwszym takcie ósemki zagramy na każde wypowiedziane słowo. W takcie numer dwa, w kolejności występuje ćwierćnuta, dwie ósemki, półnuta. Spróbuj wykonać drugi takt licząc głośno i wyklaskując podane nuty.

Czasem możemy się spotkać z kropką przy nucie. Przedłuża ona czas trwania dźwięku o połowę. Tak jak pokazano to na przykładzie obok, ćwierćnuta z kropką trwa tyle co ćwierćnuta+ósemka. Z kolei półnuta z kropką trwałaby tyle co półnuta+ćwierćnuta. Kropkę dopisać możemy właściwie do każdej nuty.

Właśnie wyklaskaliśmy swoje pierwsze rytmy! Wymyśl ich więcej w metrum 4/4, a następnie pokaż swojemu nauczycielowi na zajęciach pozalekcyjnych z

gitary! Możecie zorganizować grupowy konkurs kto wymyśli najciekawszy rytm, a następnie je zaprezentujcie!

Poznaliśmy podstawy grania rytmicznego! Od teraz bez problemów będziemy potrafili odczytać rytm zapisany w utworze, a następnie poprawnie go zagrać. Istotne jest przy tym korzystanie z metronomu. To najlepszy przyjaciel każdego muzyka! Dzięki niemu znacznie rozwiniemy swoje umiejętności w dziedzinie rytmiki. Ćwicząc wraz z nim, spróbuj odgrywać coraz to trudniejsze rytmy!